

Kultno gledališče iz sedemdesetih – Pekarna

TV SLO1, 02. 03. 2017, *OSMI DAN*, 23:15

URŠULA ANA MREŽAR (Voditeljica): Vrnimo se v čase študentskih hipijevskih gibanj. Protestov proti vojni v Vietnamu, seksualne revolucije in v čase, ko se sanje o socializmu s človeškim obrazom že razblinjajo. Takrat, 1969. je Dušan Jovanovič z zakolom bele kokoši v predstavi Pupilija, papa Pupilo pa Pupilček z gledališčem Gledališča Pupilije Ferkeverk napovedal smrt literarnega samo estetsko funkcionalnega gledališča na slovenskem. Dve leti kasneje se je v Ljubljani rodilo Gledališče Pekarna in prav o tem govori novo delo Iva Svetine, ki je izšlo pri knjižnici Mestnega **gledališča ljubljanskega**.

TJAŠA RAZDEVŠEK (Novinarka): Z uprizoritvijo Potohodca Daneta Zajca je gledališče napovedalo svojo poetiko. Gledališče Pekarna je v nasprotju z institucionalnim gledališčem postalo gledališče rituala. Estetiko je začrtal Lado Kralj, ki se je na začetku sedemdesetih let vrnil iz New Yorka, kjer pri šokantni predstavi Komuna sodeloval z ameriškim režiserjem Richardom Sheknerjem.

DR. LADO KRALJ (Idejni oče Gledališča Pekarna): To sploh ni več taka novost. Takrat pa je bila, da se nek teater ukvarja predvsem z ritualnimi vidiki življenja. In to je prinesel gotov Grotowski. Jerzy Grotowski ki je živel v Ameriki. Potem ko je ušel iz Poljske je nekaj časa živel tam in je inficiral vse te ameriške avantgardne grupe, novejše.

IVO SVETINA (Avtor dela Gledališče Pekarna (1971 – 1978) in soustanovitelj gledališča): Sredi samoupravnega socializma je bilo pravzaprav govoriti o ritualu nekoliko nenavadno.

RAZDEVŠEK: Neavantgardni, neeksperimentalni teater. Kralj je pod vplivom Newyorške scene ob novem gledališču uporabljal tudi izraz estetska akcija.

SVETINA: Znameniti Abby Hoffman ki je ustanovil potem tisto svojo grupo, neko posebno vrsto hipijev da tako rečem, je takrat okupiral newyorško borzo. Usedel se je na glavni vhod newyorške borzo in je s tem pravzaprav naredil neke vrste performans.

KRALJ: Kako bi danes reagiral Trump če bi mu tam ena skupina zahtevala, da se borzo ukine... Po mojem ne več tako nežno. Tam so jih stran nosili. Stran so jih nosili in to je bilo to. Saj smo imeli mi podobno sceno tukaj. Pred ljubljansko Borzo so šotore postavili in so bili tam kak mesec, če se ne motim. V bistvu je bila ista zahteva izrečena.

RAZDEVŠEK: Vrnimo se v leto 1971. Vodilo je bilo skromen prostor preobraziti v gledališče. Po uprizoritvah Potohodca in Gilgameša je k Pekarni pristopil tudi dramatik Peter Božič, ikona Odra 57 ki je ugasnil leta 1964. Božič je v ludistični tekst Kako srečen dan je v hipu postal gledališka uspešnica. Član partije pa je mladim gledališčnikom nemalokrat pomagal. Kot denimo ob gostovanju na črnogorskih igrah juga.

SVETINA: Je tam nek prizor ki je seveda Črnogorce zelo razburil ker Marko Okoren in Kristjan Muck pač izvajata neke gejevske gibe da tako rečem... po starem jugoslovanskem žargonu se je temu reklo da sta se trdila. In da se je drug dan dopoldan partijski sekretar v Budvi poklical na sestanek oziroma na kavo. To je bil en tak primer kako je pravzaprav poskušala politika nekaj poseči. Ampak seveda takrat je Peter Božič temu partijskemu sekretarju Budve odpredaval ...

RAZDEVŠEK: Konec poletja 1974 se ji je kontroverzni srbski režiser Ljubiša Ristić v Pekarni lotil projekta Tako, tako. Štiri simultanih podob bivanja. Odmevne premiere v Ljubljani se je je udeležil tudi njegov oče, general Ristić, šef vojaške kontraobveščevalne službe.

JERICA MRZEL (Igralka, prejemnica Borštnikove nagrade za vlogo v Tako, tako): V predstavi Tako, tako je režiral recimo Srb, ampak nastopajo z mano pa Tadi Halal. Se pravi človek, ki je od tam od koder zdaj prihajajo ti nesrečni ubežniki. In ko vsi tako razmišljamo in ne vemo kaj bomo z njimi in kako bo Evropa z njimi. On je bil res (nerazumljivo) ... ampak je nastopal v predstavi v svojem jeziku in nobenih ovir ni bilo. Niti pomislil ni na to, da je to pa nek tujec ki je prišel k nam. In je imel zelo delikatne prizore, ko mene tisti šoferji ubijejo in zakoljejo in kaj jaz vem kaj... Mi je čisto kri in ta kri seveda, so jo šli vsakič šli iskat, pravo kri v mesnico.

RAZDEVŠEK: Gledališče je hotelo še dlje z uprizoritvijo Grobnice za Borisa Davidoviča, novele Danila Kiša.

SVETINA: Srbska pisateljska srenja tega nebi prenesla. Nenazadnje je bil iz Vojvodine in še Žid. No in Ristić te predstave ni mogel delat v Beogradu. Je prišel v Ljubljano in rekel, bomo tu delali v Pekarni. Mi smo bili seveda takoj za to.

RAZDEVŠEK: Z nerealizirano predstavo, čeprav je Pekarna že vložila v scenografijo in Ristićev honorar je ugasnilo tudi gledališče. Kot poudarjajo ustvarjalci danes, pa so si v času samoupravnega socializma vendarle lahko vzeli toliko svobode kot so je rabili.

KRALJI: Mladi morajo danes... Večja teža je na njih da se denar nekako dobi. Da nekaj zaslužijo, nekaj z enim honorarje dobiti. Takrat te teže ni bilo.

RAZDEVŠEK: Bil je čas, ko sta eksperimentalna skupina Glej in Gledališče Pekarna raziskovala nove oblike izražanja.

SVETINA: Nenazadnje je tudi Matjaž Vipotnik delal za obe gledališči tudi plakate.

Država: Slovenija

Četrtek

Doseg: 144.000

Trajanje: 06:00

2 / 2

RAZDEVŠEK: Od rojstva gledališča iz duha svobode so ostali le zidaki. Svetina, sedanji predsednik Društva slovenskih pisateljev je pričevanje o Pekarni podnaslovlil s parafrazo Nicheja. Delo je pomemben dokument iskanja nove senzibilnosti , ko so slovenski gledališčniki brisali mejo med igralcem in občinstvom. Predvsem pa verjeli v svojo umetniško grupo.